

Zakon o održivom gospodarenju otpadom

Autor: Jasenka Begić

Datum: 05.12.2014.

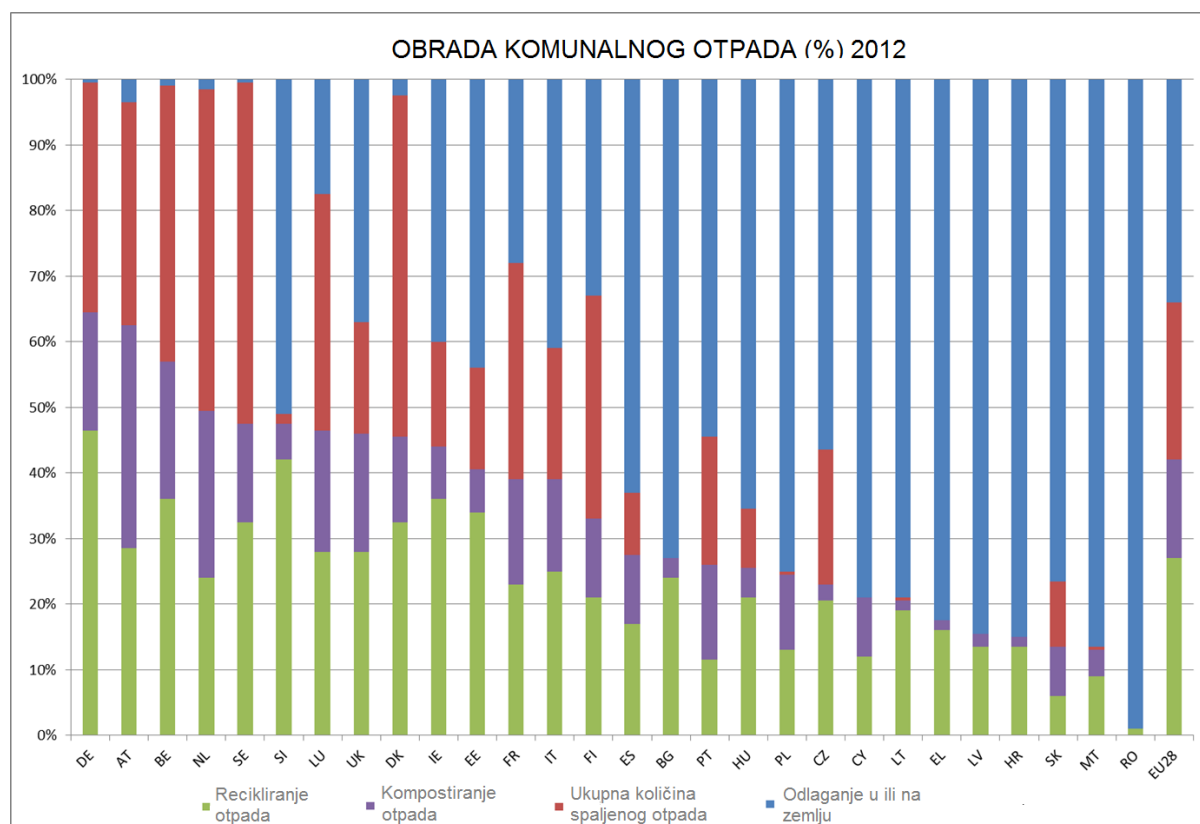
Razvoj tehnologije, industrije te porast stanovništva od druge su polovice 20. stoljeća neizbježno utjecali na povećanje količine svih vrsta otpada. S rastom potrošnje, dakako, neizbježno raste i količina otpada, osobito kada je riječ o urbaniziranim sredinama, a ono što se posljednjih nekoliko desetljeća nametnulo kao jedino rješenje ovoga problema jest – održivi razvoj. S obzirom kako čovjek prije svega želi „nestanak“ otpada iz svoje blizine, način razmišljanja „**Don't throw anything away, there is no away**“, kao razboritiji i funkcionalni načini gospodarenja otpadom, tek će, sasvim zaslužno, uzeti maha.

Prema [Zakonu o održivom gospodarenju otpadom](#), koji je na snagu stupio **23. srpnja 2014. godine**, gradovi i općine diljem Hrvatske postali su obavezni omogućiti selektivno skupljanje otpada, a kazne za one koji skupljanje otpada ne izvršavaju pravilno, prema Zakonu se kreću od 100 do 300 tisuća kuna. No, ono što je ostalo nedefinirano jest način na koji će se kazne provoditi, odnosno točan način na koji će kontrole obavljati svoju dužnost. Odnosno, u hipotetskoj situaciji, komunalni redar, ispostavlja se, može napisati kaznu jedino u slučaju ako se zatekne pored pojedinca u trenutku dok isti (ne) razvrstava otpad. Prema Zakonu, građani moraju razvrstavati komunalni, odnosno kuhinjski otpad, papir, metal, staklo, plastiku i tekstil te glomazni otpad. Iako je u prva je dva tjedna mjeseca srpnja diljem Hrvatske uspješno postavljeno oko 7 tisuća spremnika, ta brojka nije niti blizu onoj koja bi u budućnosti morala biti ostvarena kako bi se uspješno mogli zadovoljiti gore spomenuti uvjeti. Zbog ovoga je zakona 72% gradova i općina počelo s primarnom selekcijom, 459 jedinica lokalne samouprave uspjelo je razviti plan gospodarenja otpadom, no većina ih nije zaživjela. Jedinice lokalne samouprave bile su primorane osigurati reciklažna dvorišta i zasebne kante – no, to se naposljetku nije dogodilo. **Ministarstvo zaštite okoliša i prirode** prilikom objave Zakona dalo je do znanja kako sve jedinice imaju rok od 6 tjedana osigurati potrebne uvjete, što se, također nije uspjelo ostvariti.

Nedostatak vozila, opreme, ljudi, kanti za odvajanje te reciklažnih dvorišta tek su samo neki od problema koji se nisu uspjeli riješiti prije samoga donošenja Zakona. Zakon je, stupivši na snagu, jasno donio uvjete koje su građani dužni poštovati, no isto tako – institucije su

posrnule u pravovremenom rješavanju pitanja koja se tiču njegovoga pravilnoga ostvarivanja. Odnosno, u ovom je slučaju riječ o tipu mjere koja nije rješiva u nekoliko dana, već je za njezinu kvalitetnu realizaciju potrebno nekoliko mjeseci, nerijetko i godina. Upravo zato, gradovi i općine u ovom su trenutku dužni razraditi plan gospodarenja otpadom koji se odnosi na njihove konkretne zajednice. Što će se odlučiti nakon toga, također nije određeno.

Zakon o održivom gospodarenju otpadom trebao bi osigurati budućnost u kojoj je svakome građaninu i građanki omogućeno odvajanje otpada ispred vlastitoga doma ili stana. Prema okvirnoj direktivi 2008/98/EC Europske unije, planira se plaćanje odvoza prema količini otpada kako bi oni građani koji imaju manju količinu razvrstanog otpada naposljetku i plaćali manji odvoz. Odnosno, prema spomenutoj bi se direktivi cjelokupan sustav gospodarenja otpadom trebao provesti do 2018. godine, a u idealnom bi se slučaju tek 2020. godine trebalo reciklirati najmanje 50 posto komunalnog otpada te 70 posto građevinskog otpada. Prema podacima [Europske komisije](#), razvijene zemlje Europske unije recikliraju između 40-50% svojega otpada, dok se u Hrvatskoj pravilno odvaja i reciklira tek 16% otpada, a u glavnome gradu tek 1.6%.

Eurostat, 2013

Zelena akcija, kao nevladino, nestranačko, neprofitno i dobrovoljno udruženje građana za zaštitu okoliša, [javnim je pismom](#) zatražilo izradu novoga prijedloga Uredbe koji će „kao temelj sustava definirati odvojeno prikupljanje otpada po principu "od vrata do vrata", što znači opskrbu građana spremnicima za odvojeno prikupljanje otpada na licu mjesta i čipiranim vrećicama za svaku pojedinu frakciju otpada. Opskrbom građana potrebnom infrastrukturom omogućilo bi se uklanjanje neefikasnih zelenih otoka udaljenih od samih kućanstava, uvođenje sustava individualne odgovornosti i samostalno formiranje računa od strane građana, što ima pozitivne efekte na smanjenje količine i povećanje odvajanja otpada. U skladu s time, prijedlogom Uredbe nužno je definirati i unaprjeđenje sustava komunalnog redarstva u svrhu postizanja veće kontrole nad odlaganjem otpada i uspostave kvalitetnog sustava prilagođenog građanima.“

Ono što Zelena akcija također navodi kao ključne probleme koje valja riješiti su sljedeći:

1. Osim miješanog, naplaćivanje i odvojenih frakcija otpada građane nikako ne motivira na odvajanje otpada
2. Izostanak plana mehanizama nadzora i kontrole odvajanja koji bi onemogućili zlouporabe sustava i ilegalno odlaganje
3. Građanima se ne omogućava ostvarivanje njihovog zakonskog prava da na svom kućnom pragu odvajaju različite frakcije otpada u osiguranu infrastrukturu te sami formiraju svoje mjesečne račune za otpad na način da oni koji odvajaju otpad imaju niže račune jer imaju manje miješanog opada koji se jedini naplaćuje
4. Ukoliko se Zakon ne provede do 2020. godine, problem će rezultirati plaćanjem visokih penala Europskoj uniji.

Unatoč tome što je ovo pismo objavljeno prije nekoliko tjedana, institucije svoj odgovor nisu ponudile.

Pozitivne promjene?

Stranka OraH prva je hrvatska zelena stranka koja je pristupila u **Europsku stranku zelenih**. Zadobivši veći utjecaj na ukupnu 'zelenu' politiku u međunarodnome kontekstu, [predstavila je prijedlog sektorske politike](#) održivog gospodarenja otpadom. Prema izvještaju stranke, aktivnosti koje će se poduzimati u svrhu postizanja krajnjeg cilja

uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom temelje se na hijerarhiji otpada koja se sastoji od prevencije nastanka otpada, njegove ponovne uporabe, recikliranja, oporabe (uključujući energetska oporaba) i odlaganja kao najmanje poželjne metode. S obzirom kako Hrvatska nema infrastrukturu koja bi bila dostatna za potrebe građana, smatraju u stranci, korištenjem najboljih raspoloživih tehnika i uz razumne ekonomske troškove sukladno načelima održivog razvoja promjene jesu moguće.

Unutar programa na čijoj provedbi stranka aktivno radi, a koji je, važno je naglasiti, prvi ovakve vrste u Hrvatskoj, istaknuti su ciljevi uvođenja cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, pri čijem bi ostvarenju, cjelokupan problem gospodarenja otpadom u Hrvatskoj bio riješen:

1. Provođenje mjera prevencije nastanka otpada
2. Usklađivanje tokova otpada s hijerarhijom otpada
3. Izgradnja dostatne infrastrukture za gospodarenje komunalnim otpadom
4. Izgradnja adekvatne, sadržajne i strukturirane politike gospodarenja otpadom na svim razinama
5. Usklađivanje odlagališta za neopasni otpad
6. Preusmjerenje biorazgradivog otpada s odlagališta
7. Poticanje primjene inovativnih tehnologija obrade i odlaganja otpada te razvoj tehnologija koje kao resurse korisne sekundarne sirovine, odnosno materijale odvojene iz otpada
8. Postizanje samoodrživog financiranja sustava gospodarenja komunalnim otpadom
9. Izgradnja dostatnih količina reciklažnih otoka i dvorišta kako bi građani imali infrastrukturu koja potiče na primarnu selekciju
10. Edukacija tijela javne vlasti, stručnjaka i javnosti.

Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode izradilo je [SWOT analizu](#) u kojoj je moguće vidjeti snage, slabosti, prilike i prijetnje gospodarenja otpadom u RH.

Unatoč tome što diljem Hrvatske potrebna infrastruktura za odvajanje otpada nije omogućena, prema podacima iz projekta [Mobilizacija pograničnih regija Slovenije i Hrvatske u korištenju koncepta 4R+3E u gospodarenju otpadom](#), mnogi su hrvatski gradovi i općine samostalno i uz pomoć lokane zajednice uspjeli razviti alternative kojima omogućavaju odvajanje različitih vrsta otpada. Kao primjer dobre prakse gotovo se uvijek među prvima ističu **Grad Rovinj** te **Općina Medulin**. Grad Rovinj ima vrlo dobro organizirano odvojeno sakupljanje putem zelenih otoka te je svojim građanima ponudio besplatnu mogućnost odlaganja različitih vrsta opasnog otpada te ostalog reciklažnog otpada u dvorištu Ripole, dok je općina Medulin pak, na dvije lokacije postavila spremnike za stara motorna i jestiva ulja, kao i za akumulatore te stare baterije. Na inicijativu organizacije **Zelena Istra**, **Grad Pula** također je postavio dodatan spremnik za otpadna motorna ulja.

Međimurski **Čakom d.o.o.** otpad naplaćuje po volumenu, a unutar lokalne zajednice potiče se i odvojeno sakupljanje otpada stoga se u Međimurju godišnje na reciklažu pošalje oko 2.600 tona otpada.

Na otoku **Krku** 2005. je godine uveden [sustav zbrinjavanja](#) komunalnog otpada koji se brine o okolišu pod nazivom **Eko otok Krk**. Otok Krk prikuplja gotovo 42% odvojenoga otpada, u godinu se dana prikupi se oko 20 tisuća tona komunalnog otpada od čega se oko 60 posto prikupi u ljetnim mjesecima.

Uvođenje obveze razvrstavanja otpada, čak i kažnjavanje te mnogo veći broj dostupnijih spremnika za odvajanje zasigurno bi potaknuli građane na pozitivniji i aktivniji stav prema odvajanju otpada. No, činjenica jest kako svi sudionici u lancu moraju sudjelovati jednakopravno: informiranje, točno određeni propisi, edukacija i pravovremena komunikacija s javnosti jedini su način na koji bilo koja mjera može zaživjeti uspješno.